

UZ IZLOŽBU »KRITIČKI TURIZAM« DARKA FRITZA I UDRUGE »SIVA) (ZONA« U GALERIJU KORTIL

Prostor pod povećalom: kritički pogledi na turizam

Matea PLIŠIĆ

Tijekom svibnja u riječkoj Galeriji Kortil mogla se pogledati skupna izložba »Kritički turizam« koja na temu ekonomske, ekološke i kulturne razine turizma okuplja djela osamnaest suvremenih umjetnika. Riječ je o izložbi koju je pripremio umjetnik i kustos Darko Fritz, u produkciji korčulanske udruge »siva) (zona, prostor suvremene i medijske umjetnosti«, čiji je osnivač.

Širina teme turizma

Riječ je o izložbi na kojoj su na široko postavljenu temu turizma svoja umjetnička djela realizirali neki od naših vodećih suvremenih umjetnika. Značaj izložbe, osim kritičkog diskursa, počiva i na predstavljanju umjetničkog angažmana korčulanske skupine »siva) (zona«, čiji je rad od značajnog društveno-umjetničkog doprinosa ne samo za Korčulu, već za cjelokupnu Hrvatsku.

Udruga »siva) (zona« bavi se umjetničkim i znanstvenim istraživanjima s područja kulture i umjetnosti u kontekstu otočne sredine, pa se tema turizma u umjetničkim djelima nametnula kao logična i u području umjetničkog izražavanja. Teme vezane uz turizam na otoku Korčuli aktualne su, dakako, i na području cijele Hrvatske. Vizualni umjetnik, istraživač i kustos Darko Fritz odabrao je šesnaest radova u autorstvu osamnaest umjetnika, različitih generacija i medijskog izričaja. U popratnom tekstu naglašava svoju poziciju kustosa kao umjetnika i suradnika, a ne selektora u klasičnom smislu te riječi, jer kuratorstvu pristupa na način kontinuirane suradnje s umjetnicima na odabranu temu.

Dvije su ključne tematske okosnice koje prevladavaju izloženim

ekspozatima; uz kritički odnos prema turizmu kao dominantnoj ekonomskoj grani na otocima i priobalju, dio umjetnika svoj je fokus usmjerio prema posljedicama neplanskog turizma, a dio prema ekologiji, problemima transformacije pejzaža s obzirom na zahtjeve turizma, naročito gradnje i arhitektonskih intervencija u povijesne jezgre i prirodni okoliš, ali i prema utjecaju prisustva ljudi u okolišu, te komparacijama povijesnih aspekata ambijenta u odnosu na sadašnjost.

Arhitektonsko nasljeđe

Umjetnica Maja Marković izlaže fotografske objekte naslovljene »Zaostatak interijera« u kojima se bavi baštinom u vidu arhitektonskog nasljeđa triju korčulanskih hotela koje je projektirao slavni hrvatski arhitekt Bernardo Bernardi. Marković u djelima ukazuje na to da su ovi hoteli

turističke namjene dio naše kulture, ali istovremeno svojom funkcijom označavaju prožimanje ljudi i prostora, te prošlosti i suvremenosti.

U eksperimentalnom filmu naslovljenom »Mezostajun«, filmski režiser Ivan Ramljak bavi se aspektom sezonalnosti prostora, napose pojavama cikličkih transformacija turističkih mjesta ljeti, u odnosu na zimska razdoblja. Među ekspozatima izložbe nalazi se interaktivni zvučni objekt »Odjeci prostora_Korčula« arhitektice Jane Dabac, koji multimedijalno povezuje taktilni, vizualni i zvučni doživljaj s temom isprepletenosti ljudi i prostora.

Iako se Darko Fritz u filmu »Zamišljanje budućnosti« kritički bavi utopijskim rješenjem turističkog naselja u velolučkoj uvali Plitvine, o čemu je u više navrata upozoravao u medijima, ujedno ukazuje na korčulansku kulturnu tradiciju 1960-ih

Dio umjetnika svoj je fokus usmjerio prema posljedicama neplanskog turizma, a dio prema ekologiji, problemima transformacije pejzaža s obzirom na zahtjeve turizma, prema utjecaju ljudi na okoliš

Izložba okuplja radove u različitim medijima

Studenti povijesti umjetnosti o riječkim izložbama

Program likovnih kritika riječkih studenata povijesti umjetnosti zajednički podupire Društvo povjesničara umjetnosti Rijeke u suradnji s Katedrom za povijest i teoriju moderne i suvremene umjetnosti Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci te s Novim listom, a tekstovi su rezultat mentorskog rada na kolegiju »Medijacija i kritika«, nositeljice kolegija prof. dr. sc. Nataše Lah i asistentice dr. sc. Nadežde Elezović.

Dio se radova bavi i posljedicama neplanskog turizma

1970-ih godina. Misli se na međunarodne susrete umjetnika koji su se održavali u Veloj Luci, a koje Fritz, kao osnivač korčulanske udruge »siva) (zona«, smatra pretečom umjetničkih okupljanja koje danas provode u udruzi.

Posljedice turizma

Fritz je ujedno autor koncepta instalacije »Reciplaža«, koju uz njega potpisuju umjetnici Valerija Jurjević i Sandra Hančević. Riječ je o ekspozatu od sedam »ready-made« objekata u formi ležaljki za plažu s otisnutim »slikama« otpada koji je tijekom zime more izbacilo na pučinu. Posljedicama turizma u različitim hrvatskim gradovima također se u multimedijalnom radu bavi umjetnica Katarina Duda. Poznati hrvatski multimedijalni umjetnik kritičko-angažiranog predznaka, Igor Grubić, izlaže rad realiziran u mediju umjetničkog plakata kojeg nazivom »Bez naziva (Praxis)« veže uz baštinu tada svjetski relevantnog znanstvenog časopisa Praxis i pripadajuće škole osnovane na otoku Korčuli 1964. godine. Korčulanska ljetna škola bila je ključno okupljalište svjetskih mislilaca i filozofa, kao što su Ernst Bloch, Herbert Marcuse, Henri Lefebvre, Jürgen Habermas, Daniel Guerin i drugi. Grubić u svojoj maniri kritičkog odnosa spram društvene i umjetničke prošlosti plakat rješava korištenjem teksta na engleskom jeziku »The criticism of all that exists starts with self-criticism«/»Kritika svega što postoji počinje samokritikom«.

Među djelima nastalim korištenjem novih tehnologija svakako se izdvaja prostorna instalacija »Protokol« nastala upotrebom AR tehnologije

proširene stvarnosti, za čiju je aktivaciju potrebno skenirati QR kod. Umjetnički duo Dina Karadžić i Vedran Gligo izložili su multimedijalnu instalaciju »Triptih o tektonskim transgresijama« u kojoj koriste slike preuzete s interneta i zvukove ljudskih i prirodnih katastrofa. Povezivanjem mobilnih telefona na bežične mreže na tri lokacije moguće je pogledati autentične »zapise« s prostora koje je zahvatila prirodna ili ekološka katastrofa. Triptih čine situacija u Zagrebu nakon potresa, požar u Australiji te čimjenica s odlagališta automobilskog i elektroničkog otpada Agbogbloshiea u Gani.

Ponovna suradnja

Na izložbi se mogu vidjeti novi radovi poznatog hrvatskog fotografa Borisa Cvjetanovića u kojima se statična slika i pokret spajaju u kadrovima ljudi i otočnog ambijenta. Svi okupljeni umjetnici na izložbi ranije su sudjelovali u radu Udruge, bilo projektno, radioničkim radom ili u okviru izložbenih praksi. Među njima je i umjetnica Andreja Kulunčić, domaćoj javnosti od ranije poznata po istraživačko-umjetničkim projektima naglašeno kritičkog karaktera, a u okviru izložbe na svoj specifičan način problematizira turizam na Jadranu. Radioničkim radom u sklopu umjetničkih projekata na Korčuli bavila se Božena Končić Badurina u okviru radionice za djecu pod nazivom »Fabrikovanje - Industrijska baština Vele Luke«. Pitanjem nematerijalne baštine u radu bavi se i Edita Pecotić, a umjetnik Ilija Šoškić realizirao je videorad minimalne estetike i događanja u poveznici s morskim pejzažima i ugođajem.